

Uutta Eviran siipikarjan terveydenseurantapalveluissa

Evira on uudistanut siipikarjan pitäjille tarjoamaansa vapaaehtoista terveystarkkailuohjelmaa sekä laatinut kaksi uutta tutkimuspakettia siipikarjalle.

Maatiaiskanakantojen säilyttäjäille ja harastekanoille on myös laadittu oma terveystarkkailuohjelmansa. Siipikarjan pitäjä solmii Eviran kanssa sopimuksen ohjelman noudattamisesta. Ohjelmaan liittyminen on kaikille ilmaista, ainoastaan lähetetyistä näytteistä laskutetaan ohjelman hinnaston mukaisesti.

MIKSI TERVEYSTARKKAILUA?

Siipikarjan terveystarkkailuohjelma on tarkoitettu seuraamaan rokotusten tehokkuutta sekä tautitilannetta ohjelmaan osallistuvilla tiloilla. Seuranta tehdään verinäytteiden vasta-ainemäärityksin. Ohjelman sisältöä muokataan tautitilanteen mukaan siten, että se palvelisi elinkeinoja parhaiten.

TARKKAILUOHJELMASSA SEURATTAVAT TAUDIT

Suomessa munintakana- sekä broilerielinkeino suojautuvat tällä hetkellä rokotuksien tarttuvaa aivo- ja selkäydintulehdusta (AE avian encephalomyelitis), sinisiipitautia (CAV chicken anemia virus), gumborotautia (IBD infectious bursal disease) sekä osa tarttuvaa keuhkoputkentulehdusta (IB infectious bronchitis) vastaan. Näitä tauteja aiheuttavia viruksia esiintyy ympäristössä, joten on tärkeää että linnuilla on hyvä rokotussuoja niitä vastaan.

AE on merkittävin muninnanlaskun aiheuttaja kanoilla Suomessa. Muninta laskee noin 5–10 % ja kestää hieman yli 2 viikkoa, jonka jälkeen palautuu normaali-

lille tasolle. Aikuisilla linnuilla AE-virus ei aiheuta muita oireita, mutta tartunnan saanut emolintu erittää virusta muniin noin kuukauden ajan. Vertikaalisen tartunnan saaneet poikaset sairastuvat yleensä 7–10 päivän ikäisinä vakavaan aivo- ja selkäydintulehdukseen. Ne lopettavat syömistä, kyhöttävät horjuen ja väristen paikallaan. Kuolleisuus vaihtelee lievistä korkeaan 25–50 %:iin. Emolinnut ja munintakanat rokotetaan elävällä heikennetyllä, juomaveteen sekoitettavalla rokotteella kasvattamossa, hyvissä ajoin ennen muninnan alkua, 10–15 viikon iässä.

Sinisiipi on kanoilla esiintyvä virus-tauti, joka aiheuttaa kliinisen taudin vain, mikäli poikaset ovat saaneet tartunnan emoiltaan munan kautta. Emo saa helposti horisontaalisen tartunnan muninnan aikana, ja jos emo on rokottamaton tai rokotevaste on huono, se siirtää virusta muniin 1–3 kuukauden ajan. Tartunnan saaneiden poikasten imukudos tuhoutuu ja poikaset kuolevat anemiaan sekä toissijaisesti bakteeri- ja virustulehduksiin. Lintujen siivissä ja jaloissa nähdään mustelmia ja tulehtuneita haavoja. Kuolleisuus alkaa yleensä 10–12 päivän iässä ja on korkeimmillaan 17–24 päivän iässä. Emot rokotetaan kasvattamossa elävällä rokotteella joko juomaveteen annosteltuna tai lihaksen sisäisellä pistoksella.

Elävien rokotteiden antaminen massarokotuksena on haasteellista ja varsinkin juomaveteen annosteltuna saattaa herkästi epäonnistua. Terveystarkkailuohjelmaan kuuluvien lintujen rokotevaste tutkitaan tämän takia kasvattamossa ennen siirtoa

munittamoon hyvissä ajoin, jotta tarvittaessa ehditään rokottaa uudelleen ennen muninnan alkua. Rokotevirus aiheuttaa myös muninnanlaskua (AE) sekä oireita pikkupoikasissa (sinisiipi). Poikkeustapauksissa rokotetaan jo muninnassa olevia, mutta silloin ei kerätä munia haudontaan rokotuksen jälkeisinä viikkoina.

Gumboro on virustauti joka tuhoaa kanan alaperärauhasen eli Bursa fabricius-elimien, joka on linnuille tärkeä immuunielin. Linnut menehtyvät immunosuppression seurauksena toissijaisesti bakteeri- ja virustulehduksiin. Kliininen tauti puhkeaa yleensä 3–6 viikon iässä ja sairastuneet poikaset kyhöttävät pörröisinä paikallaan. Valkoinen vetinen ripuliuloste kastelee pehkun kasvattamossa. Kuolleisuus vaihtelee lievistä jopa 50 %:iin. Tartunnasta selvinneen linnun vastustuskyky ja rokotevaste alenee pysyvästi. Bursa surkastuu fysiologisesti 20–22 viikkoon mennessä, jonka jälkeen viruskaan ei voi aiheuttaa tautia, kun kohde-elin puuttuu.

Emolintuja rokotetaan yleensä kahdesti ensin elävällä juomaveteen annosteltavalla rokotteella ja myöhemmin annetaan tehosterokotus tapetulla injektiorokotteella. Kerran rokotettu lintu saa suojan gumborota vastaan, mutta tehosteella pyritään saavuttamaan niin korkea rokotevaste että poikasiinkin saadaan siirrettyä riittävästi maternaalisia vasta-aineita. Maternaaliset vasta-aineet suojaavat tuotantopolven lintuja noin 10 vuorokautta jopa kolmekin viikkoa joissakin tapauksissa. Tartuntapaineen ollessa suuri myös tuotantopolven lintuja suositellaan rokotettavaksi.

Verinäyte otetaan linnun siiven alapuolella olevasta Vena brachialis -suonesta.

Tarttuva keuhkoputkentulehdus (IB) aiheuttaa kaikenikäisille linnuille yskää sekä rahisevaa hengitystä, silmä- ja sierainvuotoa riippuen lintujen iästä ja viruskannan taudinaiheuttamiskyvystä. Muniville kanoille IB-virus aiheuttaa 5–10 % muninnanlaskun sekä heikkokuorisia, rosopintaisia sekä värivirheellisiä kuoria. Pienenä poikasena saatu tartunta saattaa tuhota munanjohtimen ja ne eivät käy munimaan. Pienissä poikasissa hengitystieoireet ovat yleensä pahimmat ja ne kuolevat yleensä toissijaisesti bakteeritulehdukseen. Taudinaiheuttamiskyvyltään korkeapatogeenistä QX-kantaa esiintyy tällä hetkellä vain harrastekanaloidissa. Tuotantosiipikarjassa todetaan Suomessa ajoittain tuontilintujen mukana tulleita heikennettyjä rokoteviruskantoja, jotka aiheuttavat melko lieviä oireita.

Osa tuotantosiipikarjan tiloista rokottaa emolintujaan tapetulla IB-injektiorokotteella.

Terveystarkkailuohjelmaan on myös otettu mukaan muita seurattavia tauteja, joiden esiintymistä halutaan tiiviisti seurata, jotta ne havaittaisiin ennen kuin pääsevät leviämään laajalle. Näitä tauteja ovat tällä hetkellä tarttuva kurkunpään tulehdus (ILT), avian rinotrakeiitti (ART), Mycoplasma gallisepticum, M. synoviae sekä kalkkunapuolella M. meleagridis,

paramyxovirus-3 (PMV-3) ja turkey rinotrakeiitti (TRT). ILT sekä mycoplasmoja esiintyy myös yleisesti harrastekanoissa, joten seuranta on tärkeää. Verin vastainemäärityksillä pystytään havaitsemaan tartunta, vaikka akuutti vaihe olisikin mennyt huomaamatta ohi.

UUSI TERVEYSTARKKAILUOHJELMA

Terveystarkkailuohjelman tutkimusvastauksia on tarkennettu siten, että asiakas saa selkeän lausunnon tulosten merkityksestä parven terveydelle. Rokotevastetasot raportoidaan myös pylvästaulukkomuodossa. Muista tutkittavista taudeista raportoidaan, kuinka monta kielteistä tai positiivista näytettä erässä on.

Harrastesiipikarjan kasvattajille on vuoden alusta myös tarjottu oma vapaaehtoinen tautiseurantaohjelma. Ohjelma on ensisijaisesti tarkoitettu niille kasvattajille, jotka myyvät eläviä lintuja tai munia haudottavaksi, jotta he voivat pyrkiä estämään seurattavien tautien leviämistä. Ohjelmassa seurataan vasta-aineita Mycoplasma gallisepticum -bakteeria sekä kahta virustautia, ILT ja IB, vastaan. Varsinkin maatiaisrotujen säilyttäjät on pyritty saamaan mukaan ohjelmaan. Heillä on mahdollisuus ottaa itse verinäytteet linnuistaan, mutta aluksi heidän tulisi hankkia opastusta omal-

ta eläinlääkäriltään. Opastuksen maksaa kasvattaja. Evira on laatinut näyttötoiminnan tueksi videon, jossa opastetaan miten verinäyte otetaan linnusta ja miten näyte lähetetään tutkittavaksi.

TUTKIMUSPAKETIT

Terveystarkkailuohjelman lisäksi Evira tarjoaa kaksi uutta tutkimuspakettia siipikarjalle: hengitystiepaketin ja muninnanlaskupaketin. Pakettien sisältämien tutkimusten avulla voidaan selvittää usean taudinaiheuttajan osuutta hengitystietulehdusoireisiin tai selittämättömään muninnanlaskuun. Tutkimuspakettien lähettäjänä tulisi aina olla eläinlääkäri.

Lisätietoa tutkimuksista ja neuvoja ongelmatilanteissa antavat Eviran siipikarjaeläinlääkärit. Ohjelmien ja tutkimusten tarkemmasta sisällöstä kerrotaan Eviran kotisivuilla. Eviran sivuilta löytyy myös video miten verinäyte otetaan linnusta.

Lisätiedot:

tarttuvien eläintautien erikoiseläinlääkäri Pia Vennerström

www.evira.fi, valitse Eläimet, Eläinten terveys, Terveystarkkailu, Siipikarja